

ПРИЛОЖЕНИЕ
по чл. 17, ал. 2 от ПМС № 494/2024 г.
към Указания за предоставяне на
допълващо финансиране за изпълнение
на СВOMP от ПОС 2021-2027 г.

ДОПЪЛВАЩО ФИНАНСИРАНЕ
ОТ ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА“ 2021-2027 г. КЪМ СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР
на СНЦ „МИГ ТЕРВЕЛ – КРУШАРИ“

ПРИОРИТЕТ 2 „ОТПАДЪЦИ“

1. Наименование на мярката:

„Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“

2. Приоритет по ПОС 2021-2027 г.:

Приоритет „Отпадъци“

3. Специфична цел от ПОС 2021-2027 г.:

Мярката е в рамките на Приоритет 2 „Отпадъци“ Специфична цел „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“ от Програма „Околна среда“ 2021 - 2027 г.

(попълва се специфичната цел, съответстваща на мярката по съответния приоритет)

4. Цел на мярката:

Цел: „Насърчаване на информираността и повишаване на ангажираността на местната общност, чрез целенасочени информационни и разяснителни кампании, за подпомагане прехода към кръгова икономика, устойчиво управление на отпадъците и екологично отговорни потребителски практики на територията на МИГ Тервел - Крушари“.

Инициативите по мярката ще стимулират активното участие на заинтересованите страни и населението на територията на МИГ Тервел – Крушари, създавайки предпоставки за дългосрочни положителни промени в местното развитие.

Проучванията и анализите на социално-икономическото развитие, на потребностите, нагласите и възможностите на заинтересованите страни на територията на МИГ Тервел-Крушари за целите на подготовката на Стратегия за водено от общностите местно развитие 2023-2027, извеждат приоритети, цели и мерки за тяхното постигане. Изведени са и препоръки - към Стратегията да бъдат включени дейности и мерки за повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението. (стр. 17 от анализа)

5. **Целева група или групи:** (представя се пояснение как са определени целевите групи, как са идентифицирани местните проблеми и потребности на тези групи, които мярката адресира)

Целевата група включва цялото население на територията на МИГ Тервел-Крушари в която са включени 45 населени места, две от които - гр. Тервел и с. Крушари са общински центрове. По данни на Националния статистически институт към 31 декември 2020 г. населението на територията на МИГ е общо **18 838** жители.

- 1) Живуци в населените места на двете общини, в т.ч. деца и ученици от общински детски градини и училища;
- 2) СНЦ в т.ч Ловни дружини;
- 3) Общинските администрации на двете общини Тервел и Крушари;
- 4) Горски и ловни стопанства;
- 5) Представители на земеделски и неземеделски бизнес и др.

Определяне на целевите групи:

Определянето на целевите групи е извършено чрез изготвеният Анализите за социално икономическо развитие потребностите, нагласите и възможностите на заинтересованите страни на територията на МИГ Тервел-Крушари 2023-2027. (стр. 63)

Методологията на анализа в контекста на Стратегията за водено от общностите местно развитие (СВОМР) включва различни подходи и инструменти, които са предназначени да помогнат в идентифицирането на целевите групи, заинтересованите лица, нуждите породени от проблемите, ресурсите и възможностите на местните общности. Тази методология се състои от следните основни етапи:

- Определяне на целевата група и заинтересованите страни;
- Организиране на работни срещи и форуми, за да се осигури активно участие на местните жители;
- Провеждане на анкети с цел събиране на мнения и идеи от местните хора;
- Идентифициране на местните проблеми и предизвикателства;
- Анализ на събраните данни и информация, за да се определи какви са основните приоритети и концепция за развитие;
- Формулиране на мерки и специфични действия, които да адресират идентифицираните потребности и нагласи.

Тази методология помага на местните общности да извлекат максимална полза от ресурсите и инициативите, които се предлагат, и да създадат устойчиво и инклузивно местно развитие.

Опазването на околната среда е задължение на цялото население от територията. Идентифицираните в анализите местни проблеми и потребности адресират нужда от обществена осведоменост и насърчаване на устойчиви потребителски практики чрез информационни и разяснителни кампании, които да стимулират кръговата икономика, отговорното управление на отпадъците и активното участие на заинтересованите страни и населението на територията на МИГ Тервел – Крушари.

Общините Тервел и Крушари от територията на МИГ са членове на Сдружение „Регионално управление на отпадъците – Добрич” /РСУО/. Сдружението „РСУО – Добрич“ изпълнява дейностите по експлоатация на „Регионално депо с. Стожер за отпадъци за общини град Добрич, Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари и Никола Козлево”. Съгласно Приложение № 4 на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г., всички членове на РСУО са задължени да постигнат общи цели за рециклиране и общи изисквания по отношение на екологосъобразното обезвреждане на отпадъците.

6. Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ

Анализът представя състоянието на околната среда (стр. 13). Изведени са основните проблеми и са направени следните изводи. *Съобразно целите на кръговата икономика на териториално ниво и националните цели, приоритетът е насочен към предотвратяване образуването на биоразградимите отпадъци, в т.ч. хранителни и зелени отпадъци, и строителни отпадъци, които цели кореспондират със Специфична цел „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“ от ПРИОРИТЕТ 2 „ОТПАДЪЦИ“ на ПОС 2023-2027 г. В тази връзка е препоръчително Стратегията за ВОМР да включва дейности и мерки за повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението.*

Препоръчително е да се предвидят мерки за разпространението на практики за предотвратяване образуването на отпадъци на ниво домакинство, квартал, населено място, община и регион за управление на отпадъците, като се отчитат местните особености, практики и традиции. В този смисъл, дейностите да се фокусира върху информиране на населението за интегриране на нови, устойчиви от екологична и икономическа гледна точка модели, където от битовите отпадъци да се отделя всичко, което може да се оползотвори и рециклира, за да се превърне в енергия, в суровина за индустрията, в тор за растенията, а в регионалните депа да се депонират минимални количества отпадък.

Битови отпадъци:

Системата за организирано сметосъбиране на територията на община Тервел обхваща 99,28% от населението на общината. Звено „Чистота“ на общинската администрация извършва дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване, почистване на местата за обществено ползване, поддържане на зелените площи. Смесените битови отпадъци се извозват до претоварна станция за отпадъци (ПСО) Тервел, където се подлагат на предварително третиране (компактиране) с цел намаляване на обема им преди да отидат в Регионалното депо за отпадъци в с. Стожер. През 2022 г. от територията на община Тервел са извозени 1075,740 тона смесени битови отпадъци.

Разделното събиране на отпадъци от опаковки е организирано за общинският център и селата Безмер, Божан, Жегларци, Зърнево, Орляк и Поп Груево. Общината поетапно за всички населени места въвежда система за разделно събиране и оползотворяване на биоразградимите и биоотпадъците.

Всички населени места в община Крушари са обхванати от системата за сметосъбиране и сметоизвозване. Събраните отпадъци от територията се извозват до Регионалното депо за отпадъци в с. Стожер.

Морфологичният анализ на смесено изхвърлените, събрани, респ. депонирани без сепариране битови отпадъци за община Тервел е извършен на Претоварна станция за отпадъци гр. Тервел, а за община Крушари е по данни на ПУДООС. Той показва интересна статистика:

Таблица 2 Морфологичен анализ на отпадъците

Вид отпадък	Отпадък в % За община Крушари	Отпадък в % за община Тервел
Хранителни	6,87	9
Хартия	5,81	7
Картон	3,06	18
Пластмаса	8,07	16
Текстил	4,4	6
Гума	1,23	0
Кожа	1,04	0
Градински	24,12	21
Дървесни	3,53	2
Стъкло	5,39	4
Метали	7,52	2
Инертни >4 см	4,93	7
Опасни	1,23	1
Други	1,64	4
Ситна фракция <4 см	21,15	4

Най-голямо е количеството на градинските отпадъци, които подлежат на компостиране и преработка. На територията не се прилага компостиране, преработка или рециклиране - както в домакинствата, така и в публичния сектор.

Често срещани практики на територията е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни;
- закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване);
- натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостирани) за използване като подобрител на почвата);
- натрупване на смесени купчини с оборска тор (купчините не се обръщат след това, но след това компостираната оборска тор се използва като подобрител на почвата);
- изгаряне на градински отпадъци и листа.

Обхванати за рециклирани от лицензирани оператори са разделно събраните на територията хартия, пластмасата и стъкло. Строителните отпадъци също се събират разделно и се рециклират в съоръжение към регионалното депо в с. Стожер.

Отпадъци от производствени дейности:

Бизнесът генерира различни, съответстващи на спецификата на производствата отпадъци. Магазините и заведенията за обществено хранене, обществените кухни генерират хранителни отпадъци, които се събират и предават на лицензирани фирми, отпадъците от различните производства и услуги (пластмаси, гуми и др.) се третират съобразно вида си също от лицензираните за съответните видове отпадъци оператори. Съществен проблем представляват отпадъците, които подлежат на влагане в т.нар. "кръгова икономика", но на територията не съществуват успешни практики в тази насока. Съгласно определение на ЕС, „кръговата икономика е модел, насочен към удължаване на жизнения цикъл на продуктите. На практика това означава възможно най-дълго споделяне, заемане, повторно използване, поправка и

рециклиране на съществуващи материали и продукти.“ Голяма част от генерираните на територията отпадъци от животновъдството могат да се преработват, за да се получи биогаз.

Строителни отпадъци:

Основни източници на строителни отпадъци на територията са физически и юридически (както и самата община) лица, извършващи дейности по строителство и разрушаване. Физическите лица, които образуват строителни отпадъци в резултат от ремонтна дейност на домакинствата са длъжни да съхраняват отпадъците на територията на имота до предаването им за събиране, оползотворяване или обезвреждане, като не допускат разпиляването им.

В тази връзка от 2021 г., общините са осигурила открити контейнера за строителни отпадъци. Определен брой от тях се предоставят по заявка напълно безплатно на граждани и фирми, които извършват ремонтни дейности и се очаква да генерират голям обем отпадък. Други контейнери са разположени в дворовете на звено „Чистота“ и на територията на Претоварната станция в гр. Тервел. Услугата е безплатна за гражданите. Събраните отпадъци от фирми и граждани се извозват за рециклиране на регионалното депо в с. Стожер от общините. Услугата по приемане на отпадъците и сумата от отчисленията за тях се заплащат съгласно действащия договор с оператора на депото и съгласно държавно определената такса за отчисления на тон депониран отпадък. Въпреки предприетите от общините мерки, много често строителните отпадъци се изхвърлят на нерегламентирани места.

На територията няма изградена инфраструктура за третиране на отпадъци от строителство и разрушаване. Отпадъците се транспортират на площадка за раздробяване на едрогабаритни строителни отпадъци, каквато е обособена на територията на регионалното депо с площ от 2 400 m², от които 500 m² - бетонирана площадка.

Реализацията на мерките и действията, по информираност на населението, ще допринесе за постигане както на националните цели за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради, така и на местно териториално ниво.

Двете общини Тервел и Крушари са разработили и приели Програми за опазване на околната среда за периода 2021-2028. В Програмите са поставени приоритети, цели, мерки и план за действие в съответствие с Националната програма за опазване на околната среда. Общинските програми са съобразена и със Стратегията за преход към кръгова икономика 2021-2027 г. Общините поставят кръговата икономика като дългосрочен приоритет на политиката си за развитие. Преходът към кръгова икономика ще осигури на територията икономически растеж и по-добра околна среда. Програмите отразяват промените в нормативната уредба и фактическите условия, породени от стремежа на Общинските администрации за постигане на устойчиво управление на отпадъците. Програмата съдържа както инвестиционни мерки (дейности) за изграждане на инфраструктура, така и неинвестиционни мерки и дейности – обучения, информационни кампании и др.

В контекста на политиката на Европейската комисия за отпадъци и развитие на кръгова икономика, линейният икономически модел от типа „вземи, произведи и изхвърли“ вече не съответства на нуждите на съвременното общество и на ограничения характер на природните ресурси. Съгласно възприетата йерархия на отпадъците се дава приоритет на предотвратяването на отпадъците, следвано от подготовката за повторно използване, рециклирането, възстановяването и накрая изхвърлянето, като най-нежелана опция.

В този смисъл, държавната политика по управление на отпадъците се фокусира върху интегрирането на нови, устойчиви от екологична и икономическа гледна точка модели, където от битовите отпадъци да се отделя всичко, което може да се оползотвори и рециклира, за да се превърне в енергия, в суровина за индустрията, в тор за растенията, а в регионалните депа да се депонират минимални количества отпадък.

Предвид извлечените от анализите специфики на територията и съобразно целите на кръговата икономика на териториално ниво и националните цели, приоритетът е насочен към предотвратяване образуването на биоразградимите отпадъци, в т.ч. хранителни и зелени

отпадъци, и строителни отпадъци, които цели кореспондират със Специфична цел „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“ от ПРИОРИТЕТ 2 „ОТПАДЪЦИ“ на ПОС 2023-2027 г.

В тази връзка възниква и необходимостта Стратегията за ВОМР да включва дейности и мерки за повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението.

Изпълнението на Мярката в рамките на Приоритет 2 „Отпадъци“ Специфична цел „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“ от Програма „Околна среда“ 2021 - 2027 г. е адресирана и към подпомагане изпълнението на неинвестиционни мерки и дейности – обучения, информационни кампании и др. залегнали в Общинските програми и плановете за управление и опазване на околната среда за периода 2021-2028 г.

Мярката **„Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“** (стр. 116) е изведена от индикираните в анализите потребност *П 05: Повишаване на осведомеността чрез разпространение на информация за правата и задълженията на населението от територията относно управлението на битовите и строителните отпадъци на територията*. Реализирането на дейностите по мярката имат допълваща роля в изпълнението на Стратегическата цел: **Устойчив и интелигентен икономически растеж, чрез развита инфраструктура, инвестиции в човешкия капитал, опазване на околната среда, природното и културно наследство за насърчаване на жизнеспособността и социалното приобщаване на територията.**

Анализът препоръчва МИГ да предвиди мерки за разпространението на практики за предотвратяване образуването на отпадъци на ниво домакинство, квартал, населено място, община и регион за управление на отпадъците, като се отчитат местните особености, практики и традиции. Изведена е потребност от популяризиране на методът за компостиране в публичния сектор и домакинствата на територията. Изпълнението на тези дейности ще резултира в намаляване на обема на депонирания битов отпадък.

Изпълнението на тези мерки ще подпомагане повишаване на осведомеността на населението на местно и регионално ниво за целите за управление на отпадъците (с фокус към битовите и строителните отпадъци), за правата, задълженията, възможностите и добри практики за устойчиво потребление и преход към кръгова икономика. В този смисъл, дейностите ще се фокусира върху информиране на населението за интегриране на нови, устойчиви от екологична и икономическа гледна точка модели, където от битовите отпадъци да се отделя всичко, което може да се оползотвори и рециклира, за да се превърне в енергия, в суровина за индустрията, в тор за растенията, а в регионалните депа да се депонират минимални количества отпадък.

Регионалното депо за отпадъци при с. Стожер започва да функционира от 01.03.2015 г., т.е. от тази дата започва приемане на отпадъци от територията на общините, включени в обхвата на регион Добрич.

Изпълнението на допълващата мярка в рамките на Приоритет 2 „Отпадъци“ Специфична цел „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“ от Програма „Околна среда“ 2021 - 2027 г. е насочена към подпомагане изпълнението на неинвестиционни мерки и дейности – обучения, информационни кампании и др. залегнали в Общинските програми и плановете за управление и опазване на околната среда за периода 2021-2028 г.

Общинските програми са разработени в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (НПУО), като периода и на действие съвпада с този на Националния план, а именно 2021-2028 г. НПУО е съобразен с изискванията на Директива 2008/98/ЕО за отпадъците, като са взети предвид мерките за защита на околната среда и човешкото здраве посредством предотвратяване или намаляване на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъци.

В контекста на политиката на Европейската комисия за отпадъци и развитие на кръгова икономика, линейният икономически модел от типа „вземи, произведи и изхвърли“ вече не съответства на нуждите на съвременното общество и на ограничен характер на природните ресурси. Съгласно възприетата йерархия на отпадъците се дава приоритет на предотвратяването на отпадъците, следвано от подготовката за повторно използване, рециклирането, възстановяването и накрая изхвърлянето, като най-нежелана опция. В този смисъл, държавната политика по управление на отпадъците се фокусира върху интегрирането на нови, устойчиви от екологична и икономическа гледна точка модели, където от битовите отпадъци да се отделя всичко, което може да се оползотвори и рециклира, за да се превърне в енергия, в суровина за индустрията, в тор за растенията, а в регионалните депа да се депонират минимални количества отпадък.

(Подробна информация: Проучване и анализ на социално-икономическото развитие на територията на МИГ Тервел-Крушари, 2023-2027”, (стр.106 от анализа).

При проведените информационни срещи са заявени потребност от опазване на околната среда и оползотворяване на отпадъците и необходимост от производство на компост в населените места от зелени отпадъци, като е предложено компостът се раздава на хората, за да торят зеленчуци за собствено производство.

Заявена е нужда от информиране на населението относно разделното събиране на отпадъците, оползотворяване на зеления отпадък, който е в големи количества в региона, приучаване на населението да компостира;

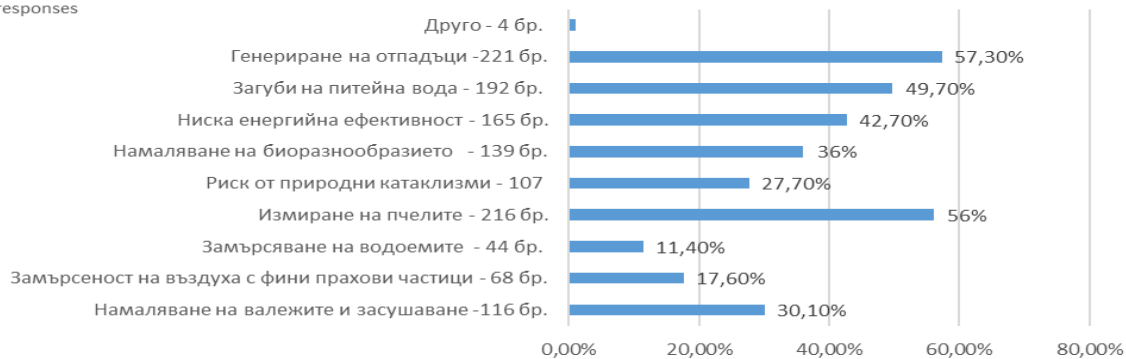
Други направени предложения са за създаване на общински приют за бездомни животни, на които да се дават хранителни отпадъци от центъра за социални услуги в с. Нова Камена, от всички кухни за обществено хранене в общината и бракувани, но годни продукти от хранителните магазини.

При анкетирането на населението на територията, в анкетата един от първите въпроси е за Опазване на околната среда и промени в климата.

На въпрос, свързан с проблеми отнасящи се опазване на околната среда, отговорите на анкетираните са както следва:

Фигура №27- Диаграми с данни от оценките за Проблеми отнасящи се опазване на околната среда

Кои са според вас основните проблеми пред развитието на Вашата община в момента по отношение на ОКОЛНАТА СРЕДА?
386 responses

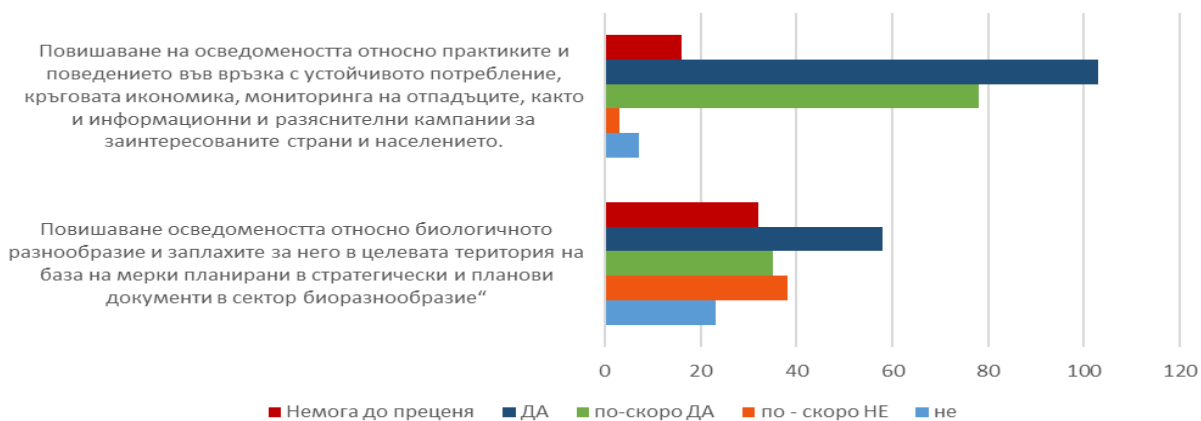
Най-голям процент отговори събира проблемът с генерираните отпадъци, които не се оползотворяват и замърсяват околната среда (57,3%), следван от проблемите с измирането на пчелите (56%), загубите на питейна вода (49,7%), ниската енергийна ефективност на сградния фонд (42,7%) и намаляването на биоразнообразието (36%).

В обобщение на гореказаното, респондентите посочват потребности на територията, ориентирани към екологосъобразен начин на живот. Приоритет се поставя върху лошото управление на отпадъците 196 отговора, което насочва към базова необходимост с населението на територията да се работи последователно, за да се постигне информираност и нагласа за по-пълноценно по отношение на видовете отпадъци сметосъбиране и намаляване на количествата отпадъци за депониране, с което се щадя природата. Изразява се необходимост към използване на енергийни технологии 189 отговора и 173 от отговорите посочват необходимост от опазването на биоразнообразието. Решението на тези водещи, според респондентите за територията проблеми е във фондовете на ПОС, претворени в дейности, които ще подобрят нагласите на населението да генерира по-малко отпадъци от една страна и от друга- да използва отпадъците като суровина за други дейности, напр. компостиране.

На въпрос от анкетата „В кои области виждате необходимост от подкрепа от Програма „Околна среда“ чрез МИГ Тервел-Крушари в периода 2023-2027 г.? са отговорили 207 респондента, които са 55 % от общо анкетиранияте.

Фигура №35- Диаграми с данни за подкрепа от ПОС чрез МИГ Тервел-Крушари

В кои области виждате необходимост от подкрепа Програма "Околна среда" чрез МИГ Тервел-Крушари в периода 2023-2027 г.? (моля дайте по 1 отговор за всяка от посочените дейности)
207 responses

Анализите на резултатите по:

1. Отпадъци и управление на отпадъците:

- Най-голям процент (98%) от респондентите смятат, че е необходимо (по-скоро ДА) да се предостави подкрепа в тази област.
 - Значителен брой (53%) също така смятат, че това е необходимо (ДА).
 - Малък процент (7%) са против тази подкрепа.
2. Биологично разнообразие и опазване на природата:
- Най-голям процент (33%) също така смятат, че това е необходимо (по-скоро ДА).
 - Значителен брой (23%) от респондентите смятат, че е необходимо ДА се предостави подкрепа в тази област.
 - Около една трета (32%) не могат да преценят.

Изводи:

Резултатите показват, че ясно се идентифицират нуждите от подкрепа в различни области на повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението, което може да помогне при планирането и изпълнението на програми и проекти.

Направени са следните препоръки за включване на дейности към допълващо финансиране по ПОС:

1. Информационни кампании: Организиране на информационни кампании и срещи с цел повишаване на осведомеността и разбирането за ползите от различните форми на подкрепа.
2. Приоритизиране на проекти и инициативи, насочени към в областта на повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението

Тези изводи и препоръки спомагат за по-добро планиране и изпълнение на Програма „Околна среда“ чрез МИГ Тервел-Крушари в периода 2023-2027 г., като се вземат предвид мненията и нуждите на респондентите и изведените потребности.

(Подробна информация: Анализ за потребностите, нагласите и възможностите на заинтересованите страни на територията на МИГ Тервел-Крушари 2023-2027, стр. 114)

Предвид характера на допустимите дейности изразен в неинвестиционни мерки, проектът може да бъде допълнен по Мярка „Сътрудничество“ от Стратегията на МИГ, като пример, закупуване или изработване на съоръжения за компостиране на отпадъците.

7. **Допустими типове бенефициенти** (*посочват се допустими бенефициенти за изпълнение на мярката и обосновка за избора им; при предвидено партньорство се представя пояснение защо същото е необходимо*)

Допустими бенефициенти (кандидати и партньори):

Община Тервел

Допустими партньори:

-Община Крушари;

-Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ);

Следвайки изведената препоръка в Анализите (виж. стр. 96). бенефициент по проекта ще е едната община от територията на МИГ- община Тервел. Община Тервел е с население 15 095 жители и може да изпълнява проекта в партньорство с община Крушари с население 3 743 жители. Общините са от състава на МИГ Тервел – Крушари и са членове на Сдружение „Регионално управление на отпадъците – Добрич“ /РСУО/. Сдружението „РСУО – Добрич“ изпълнява дейностите по експлоатация на „Регионално депо с. Стожер за отпадъци за общини град Добрич, Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари и Никола Козлево”.

Изпълнението на Общинските програма за управление на отпадъците са един от най-важните инструменти за прилагане на законодателството за отпадъците на местно ниво. Чрез изпълнението на мярката „Повишаване на обществената осведоменост и насърчаване на устойчиви потребителски практики чрез информационни и разяснителни кампании, които стимулират кръговата икономика, отговорното управление на отпадъците и активното участие на заинтересованите страни и населението на територията на МИГ Тервел – Крушари, общините на териториално ниво ще изпълнят част от поетите неинвестиционни мерки и дейности – обучения, информационни кампании и др., което респективно адресира към целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) за периода 2021-2028 г..

При провеждане на проучванията и анализите ЮЛНЦ, не са заявили нагласи и/или готовност за изпълнение на дейности в изпълнение на Мярката „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“ .

8. **Допустими дейности** (представя се описание на допустимите дейности, обосновани спрямо спецификата на територията, на целевите групи и на техните потребности и необходими за реализацията на мярката)

Спрямо спецификата на територията, по мярката „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“ се предвижда изпълнение на следните допустими дейности:

1. Организиране и провеждане на събития (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, пресконференции, брифинги, представяне на добри практики на място, информационни дни) насочени към:

- разпространение на информация за правата и задълженията на участващите в управлението на битовите и строителните отпадъци в населените места на територията на МИГ;
- съществуващи системи за управлението на отпадъците;
- планирани бъдещи инвестиции за управлението на отпадъците за постигане на целите към 2030 г.;
- планиран модел за въвеждане на принципа „плащаш колкото изхвърляш“;
- практически възможностите за спазване на високите нива на йерархията за управление на битовите отпадъци в съответното населено място;
- разпространението на практики за предотвратяване образуването на отпадъци на ниво домакинство, квартал, населено място, община и регион за управление на отпадъците, като се отчитат местните особености, практики и традиции;
- системи за мониторинг на отпадъците;
- предотвратяване нерегламентирано изхвърляне на отпадъци и др.;

2. Разработване на информационни материали (плакати, брошури, листовки);

3. Външна реклама (рекламни пана, билбордове и др.);

4. Ролбанери;

5. Излъчвания в регионални радиостанции (рекламно-информационни спотове);

6. Излъчвания в регионални телевизионни канали;

7. Публикации на официалната интернет страница на бенефициента/партньора и МИГ;

8. Онлайн публикации в регионални интернет медии и портали;

9. Публикации в социални медии;

10. Публикации в регионални печатни медии;

11. Рекламно-информационни материали (химикалки, тениски, шапки, еко-торбички и други подходящи според целевата група и посланието);

12. Алтернативни форми на включване на целевите групи в припознаването на темата и посланието – инсталации, пърформанси, изложби, уъркшопи и други.

Очаквани ползи от изпълнението на дейностите:

Повишаване на осведомеността и информираността:

-Чрез организираните събития (кръгли маси, работни срещи, пресконференции, брифинги) ще се предостави експертна информация на заинтересованите страни.

-Разработването и разпространението на информационни материали (брошури, плакати, листовки) ще гарантира дългосрочна достъпност до ключова информация.

-Външната реклама (билбордове, рекламни пана) ще достигне до широка аудитория и ще подчертае значението на устойчивото управление на отпадъците.

Популяризиране на добри практики и модели за управление на отпадъците:

-Представянето на успешни модели и бъдещи инвестиции ще стимулира местните власти и гражданите да възприемат и прилагат ефективни решения.

-Подчертаването на принципа „плащаш колкото изхвърляш“ ще насърчи отговорното потребление и разделното събиране.

Разширяване на комуникационния обхват чрез медийни кампании:

-Излъчванията по радио и телевизия ще достигнат до различни социални групи, включително тези, които нямат достъп до дигитални канали.

-Публикациите в онлайн медии, социални мрежи и печатни издания ще осигурят широк обществен дебат и ангажираност.

Стимулиране на ангажираността на гражданите и бизнеса:

-Онлайн информационните портали ще предоставят практическа информация за управлението на отпадъците, улеснявайки гражданите в предприемането на устойчиви действия.

-Интерактивните форми на включване (уъркшопи, изложби, инсталации) ще ангажират различни целеви групи и ще направят темата по-достъпна.

Промотиране на екологично отговорно поведение:

-Разпространението на еко-торбички, тениски, шапки и други рекламни материали ще служи като постоянен визуален стимул за ангажираност към екологично поведение.

9. **Бюджет на мярката** (*посочват се финансовите параметри – обща стойност на мярката в рамките на съответната стратегия и индикативен размер за потенциални проекти (вкл. максимална стойност)*)

Обща стойност на мярката - **100 000,00 лв.**

Индикативен размер на проекта - **100 000,00 лв.**

Бюджетът на проекта включва разходи за:

- РАЗХОДИ ЗА УСЛУГИ
- РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ
- РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ

- РАЗХОДИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ И УЧАСТИЕ В МЕРОПРИЯТИЯ
- НЕПРЕКИ РАЗХОДИ

„Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ВУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027“.

10. **Показател за резултат** (посочва се показател за резултат, чрез който ще се измерва изпълнението на мярката, базова и целева стойност, описва как ще бъде достигната целевата стойност и източниците на информация при отчитането)

Показател за резултат: Лица, които пряко ще бъдат обхванати от резултатите от проекта – **18 838 бр. жители на територията на МИГ.**

Базова стойност: 0 бр. лица;

Целева стойност: брой жители които пряко ще бъдат обхванати и ще ползват резултатите от изпълнения проект – **10 000 бр. жители.**

Целевата стойност ще бъде достигната чрез:

- Организиране и провеждане на най- малко **10 събития:** информационни (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, пресконференции, и представяне на добри практики на територията на двете общини);
- Ще се разработят и разпространени, както на информационните срещи, така и във всички населени места на територията - **5000 броя информационни материали** (плакати, брошури, листовки);
- В част от населените места представляващи функционални центрове на територията ще се поставят - **10 броя рекламни пана/билбордове;**
- При стартиране на проекта ще се изработи **Ролбанер** съдържащ информация по проекта;
- Чрез **10 броя излъчвания в електронни медии** на съобщения с информация за провеждане на събитията (рекламно-информационни спотове) ще се постигне пълна осведоменост на населението от територията;
- **Излъчвания на най – малко 5 бр. в регионални телевизионни канали** на информация за повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците;
- **Публикации на официалната интернет страница** на бенефициента община Тервел/партньора община Крушари и МИГ;
- **Онлайн публикации 5 бр. в регионални за област Добрич интернет медии и портали;**
- **Публикации 5 бр. в регионални за община Тервел и област Добрич печатни медии;**
- **Рекламно-информационни материали** (химикалки, тениски, шапки, еко-торбички и други подходящи според целевата група и посланието) ;

При изпълнението на тази мярка, дейностите ще се извършва при тясно сътрудничество с местните власти, бизнеса, екологични организации и образователни институции на територията на МИГ Тервел - Крушари.

Информационните кампании ще бъдат координирани с националните и регионални политики за устойчиво развитие, за да се гарантира съгласуваност с вече приети (Общински и Регионални политики за управление на отпадъците, Националния план за управление на отпадъците 2021–2028).

Ще бъдат проследени и анализирани инициативи, които вече прилагат подобни инициативи, за да се избегне дублиране и да се използват наличните ресурси по-ефективно.

Мярката ще допълни дейностите по въвеждане на принципа "плащаш колкото изхвърляш", като повиши разбирането за неговите ползи и механизми:

-Ще засили други мерки за управление на отпадъците, като повиши информираността за разделното събиране, компостирането и намаляването на пластмасовите отпадъци на територията.

-Ще допълни мерките за екологично образование в училищата, като предостави практически насоки за устойчиво потребление.

-Ще се съчетае с други проекти за устойчиво развитие, като например инициативи за намаляване на хранителните отпадъци и повторна употреба на материали.

-Ще се интегрира с други местни и национални кампании за кръгова икономика, като ще насърчи партньорства между бизнеса и гражданите.

При изпълнение на мярката ще се търси максимална координация, допълняемост и синергия – с други програми и инструменти, финансирани със средства от ЕС, държавния бюджет, местния бюджет и други донорски програми .

Източници на информация за отчитане:

Доклади и отчети от проведените събития.

Брой разпространени информационни материали.

Медийни анализи (брой публикации, обхват, взаимодействие в социални мрежи).

Анкетни проучвания преди и след изпълнението на мярката (оценка на информираността).

Данни за посещаемостта на онлайн портала.

ПРИОРИТЕТ 3 „БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ“

1. Наименование на мярката:

„Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие“.

2. Приоритет по ПОС 2021-2027 г.:

Приоритет „Биологично разнообразие“

3. Специфична цел от ПОС 2021-2027 г.:

Мярката е в рамките на Приоритет 3 „Биологично разнообразие“ Специфична цел „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и

екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“ от Програма „Околна среда“ 2021 - 2027 г.

4. Цел на мярката:

Цел: „Подобряване на информираността и повишаване на експертното познание сред заинтересованите страни на територията на МИГ Тервел – Крушари относно защитените зони „Хърсовска река“ и „Суха река“ в екологичната мрежа Натура 2000. Насърчаване на активния интерес към опазването на местообитанията и биологичното разнообразие чрез целенасочени информационни инициативи и дейности за популяризиране на природните ценности в региона.“

Постигането на тази цел ще допринесе за:

- По-добра информираност и ангажираност – Местната общност и заинтересованите страни ще получат актуална и експертна информация за значението на защитените зони „Хърсовска река“ и „Суха река“ в Натура 2000.

- Повишен интерес и активност – Ще се насърчи участието в инициативи, свързани с опазването на биоразнообразието и устойчивото управление на природните ресурси.

- По-ефективно опазване на природните местообитания – Чрез популяризиране на природните ценности ще се стимулира по-отговорно отношение към околната среда и намаляване на негативното човешко въздействие.

- По-силна местна идентичност и екотуризъм – Познаването и оценяването на природното богатство може да насърчи развитието на екологичен туризъм и свързани икономически дейности, които подкрепят устойчивото развитие на региона.

- По-добро взаимодействие между институции, граждани и бизнес – Ще се създаде платформа за сътрудничество между местната власт, неправителствени организации, граждани и предприятия за устойчивото управление на защитените територии.

Проучванията и анализите на социално-икономическото развитие, на потребностите, нагласите и възможностите на заинтересованите страни на територията на МИГ Тервел-Крушари, направени за целите на подготвяне на Стратегия за водено от общностите местно развитие 2023-2027, извеждат приоритети, цели и мерки за тяхното постигане.

5. Целева група или групи:

Целева група:

Цялото население на територията на МИГ Тервел-Крушари в която са включени 45 населени места, две от които - гр. Тервел и с. Крушари са общински центрове. По данни на Националния статистически институт към 31 декември 2020 г. населението на територията на МИГ е общо **18 838** жители.

- Бизнес сектор.
- Ловци и рибари.
- Събирачи на лечебни и други растения.
- Туристически и научни организации.
- Други целеви групи (ученици, учители и др.)

Определяне на целевите групи:

Определянето на целевите групи е извършено чрез изготвения Анализ за потребностите, нагласите и възможностите на заинтересованите страни на територията на МИГ Тервел-Крушари в контекста на структурните и инвестиционните фондове, които да бъдат включени като допълващи Стратегия за водено от общностите местно развитие на МИГ Тервел-Крушари 2023-2027.

Методологията на анализа в контекста на Стратегията включва различни подходи и инструменти, които са предназначени да помогнат в идентифицирането на целевите групи, заинтересованите лица, нуждите породени от проблемите, ресурсите и възможностите на местните общности. Тази методология се състои от следните основни етапи:

- Определяне на целевата група и заинтересованите страни.
- Организиране на работни срещи и форуми, за да се осигури активно участие на местните жители.
- Провеждане на анкети с цел събиране на мнения и идеи от местните хора.
- Идентифициране на местните проблеми и предизвикателства.
- Анализ на събраните данни и информация, за да се определи какви са основните приоритети и концепция за развитие.
- Формулиране на мерки и специфични действия, които да адресират идентифицираните потребности и нагласи.

Тази методология помага на местните общности да се извлече максимална полза от ресурсите и инициативите, които се предлагат, и да създадат устойчиво и инклузивно местно развитие.

б. Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ

Защитени територии и биоразнообразие на територията на МИГ Тервел - Крушари.

На територията на двете общини Тервел и Крушари се намира каньонът на Суха река. Археологически данни сочат, че по време на Първото българско царство тя е била плавателна поне за малки лодки и в нея се е ловяла риба. Поречието на Суха река представлява изключителен интерес от гледна точка на сравнително добре запазено биологично разнообразие в един изключително земеделски район. Тя е и своеобразен коридор за придвижване на отделните видове птици в посока Север-Юг. По време на миграцията на птиците Суха река има стратегическо значение за придвижването на по-дребните видове, които периодически се нуждаят от попълване на хранителните си резерви.

Каньонът попада в Защитена местност Суха река (код 454) , с обща площ от 2307.92 ха, обявена със Заповед № РД-538/12.07.2007г. на МОСВ. От територията на МИГ Тервел-Крушари защитената местност обхваща землищата на: с. Габер, с. Ефрейтор Бакалово, с. Зимница, с. Капитан Димитрово и с. Огняново (община Крушари) и на с. Балик, с. Коларци, с. Оногур (община Тервел). Местността е с характерен ландшафт, включващ типични за района суходолия, запазени части от камениста степ, скални тераси. Ширината на долините варира от 200 до 300 м.

В Община Тервел попада една защитена територия, съгласно Закона за защитените територии (ЗЗТ) и това е Защитена местност „Суха река“, обявена със Заповед № РД-538/12.07.2007 г., бр. 68/2007 на ДВ.

На територията на Община Тервел попадат част от 4 (четири) защитени зони от общоевропейската мрежа Натура 2000 и това са: 33 BG0000107 „Суха река“ по директивата за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обявена със Заповед № РД-989 от 10.12.2020 г., бр. 7/2021 на ДВ; 33 „Суха река“ BG0002048 по директивата за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-84 от 28.01.2013 г., бр. 10/2013 на ДВ;

33 „Хърсовска река“ BG0000106 по директивата за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обявена със Заповед №РД-990 от 10.12.2020 г., бр. 9/2021 на ДВ и 33 „Хърсовска река“ BG0002039 по директивата за дивите птици, обявена със Заповед №РД-74 от 28.01.2013 г., бр. 10/2013 на ДВ.

Тук се намират местообитанията на защитени, редки и уязвими:

А) растителни видове, като: Волжски горицвет - *Abonis volgensis* DC., Тънкожилест пелин - *Artemisia lerchiana* Weber, Светлолюспест пелин - *Artemisia pedemontana* Balbis, Румелийска метличина - *Centaurea rumelika* Boiss., Татарско диво зеле - *Crambe tataria* Sebeyk, Брошово

енъовче - *Galium rubioides* L., Емилпопов очеболец - *Potentilla emilli-ropii* Nyarady, ледебуров миск - *Jurinea ledebourii* Bunge, азиатска мишовка - *Miniartia mesogitana*;

Б) животински видове, като: лешников сънливек - *Muscardinus avellanarius*, добруджански хомяк - *Cricetus cricetus*, степна мишка - *Sicista subtilis*, лалугер - *Citellus citellus*, Късопашат ястреб - *Accipiter brevipes*, Голям ястреб - *Accipiter gentilis*, Малък ястреб - *Accipiter nisus*, Кафявоглава потапница - *Aythya ferina*, Белочела потапница -

Aythya nyroka, Скален орел - *Aquila chrysaetos*, Малък креслив орел - *Aquila pomarina*, Бухал - *Bubo bubo*, Забулена сова - *Tyto alba*, Белоопашат мишелов - *Buteo rufinus*, Орел змияр - *Circus gallicus*, Осояд - *Pernis apivorus*, Сокол орко - *Falco subuteo*, Вечерна ветрушка - *Falco vespertinus*, Ливаден дърдавец - *Crex crex*, Орел рибар - *Pandion haliaetus*, Малък корморан - *Phalacrocorax pygmaeus*;

Значителна част от богатството на флората в местността „Суха река“ е включена в Червената книга на България. В горите се срещат находища на лечебни растения - описани са повече от 120 вида билки. В българския участък на Суха река се срещат 132 вида птици. 98 от тях гнездят тук, а други са прелетни. 32 вида пернати са с неблагоприятен природозащитен статус в България и Европа. Сравнително голямо е разпространението на грабливите птици. Пещерите и подземните образувания са дали убежище на значителен брой прилепи, част от тях включени в списъка на световно застрашените видове. На територията на община Тервел са картотекирани 30 пещери, а на територията на община Крушари 31 пещери, всички разположени в каньона на Суха река.

В горите на територията интерес представлява ловната фауна като благороден елен, сърна, дива свиня, заек. Тя е обект и на международен ловен туризъм.

Със ЗАПОВЕД № РД-767 от 28.10.2008 г. на МОСВ в землищата на с. Честименско, с. Сърнец, с. Ангеларий, с. Безмер, с. Гуслар, с. Главанци, с. Професор Златарски, с. Каблешково, община Тервел, попада и защитена зона “Хърсовска река” с идентификационен код BG0002039

Предмет на опазване в защитената зона са различни видове птици съгласно чл. 6 ал 1 т.3 и т.4 от Закона за биологичното разнообразие, като Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (Керкenez) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Разработена и е приета Програма за опазване на околната среда на територията на общините Тервел и Крушари.

Биоразнообразието, съхранено в суходолията на Суха река и в зоната на Хърсовска река, е възможност за привличане на научен интерес, на наблюдения и изучаване, на експедиции с научна, или познавателна цел, с включени различни целеви групи (орнитолози, спелеолози, ботаници, зоолози, фотографи, др.). От години се организират такива експедиции, само за Суха река и само от орнитолози, които отсядат на територията по време на своята работа. Не съществува тенденция този ограничен интерес да бъде превърнат във вид туризъм. Необходимо е да се провокира по-широк интерес към биоразнообразието на територията, за което може да бъдат ползвани мерките на ПОС включени към СВОМР за популяризиране на биоразнообразието, да се повиши осведомеността относно биологичното разнообразие и

заплахите за него на територия на МИГ Тервел – Крушари, като се акцентира към подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, и намаляване на всички форми на замърсяван.

Извлечените от анализите специфики на територията, приоритетите и целите описани в Стратегията кореспондират с Приоритет 3 „Биологично разнообразие“, специфична цел: „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“, като изпълнението на мярката ще има принос и ще подпомогне изпълнението на неинвестиционни мерки и дейности – обучения, информационни кампании и др. залегнали в Регионалните и Общинските програми и планове за управление и опазване на околната среда за периода 2021-2028 г.

Мярката е изведена от анализите отчитащи, че особеностите на територията адресират следната потребност: ***П 03: Потребност от провокиране на по-широк интерес у обществеността към многообразието на растителните, птичите видове и колонииите от прилепи в защитените местности и съхранението на този ценен екологичен фонд.*** (стр. 114)

Реализирането на дейностите по мярката имат **допълваща роля** в изпълнението на заложените приоритети в СВОМР и **СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЦЕЛ: Устойчив и интелигентен икономически растеж, чрез развита инфраструктура, инвестиции в човешкия капитал, опазване на околната среда, природното и културно наследство за насърчаване на жизнеспособността и социалното приобщаване на територията.** В анализите са идентифицирани нагласи у населението на територията за предприемане на мерки за опазване на биоразнообразието, като тенденцията за намаляването и изчезването на определени видове буди тревога и е идентифицирано като проблем от 36 % от анкетираните в процеса на създаване на СВОМР лица. Анализите препоръчват (стр. 106- 107 и 115) МИГ да включи към Стратегията допълващи дейности и мерки за повишаване на осведомеността относно надграждане на осведомеността и предоставяне на актуална и експертна информация на заинтересованите страни на територията на МИГ за защитена зона „Суха река“ в мрежата Натура 2000 и увеличаване на интереса към дейности за популяризиране на разнообразието от видове в нея и опазването на местообитанията им.

В социално – икономическия анализ (стр. 7) са изведени спецификите на територията по отношение на Защитени територии и биоразнообразие.

На територията се намира Защитена местност Суха река (код 454) , с обща площ от 2307.92 ха, е обявена със Заповед № РД-538/12.07.2007г. на МОСВ. От територията на МИГ Тервел-Крушари защитената местност обхваща землищата на: с. Габер, с. Ефрейтор Бакалово, с. Зимница, с. Капитан Димитрово и с. Огняново (община Крушари) и на с. Балик, с. Коларци, с. Оногур (община Тервел). Местността е с характерен ландшафт, включващ типични за района суходолия, запазени части от камениста степ, скални тераси. Ширината на долините варира от 200 до 300 м.

На територията на Община Тервел попадат част от 4 (четири) защитени зони от общоевропейската мрежа Натура 2000 и това са: 33 BG0000107 „Суха река“ по директивата за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обявена със Заповед № РД-989 от 10.12.2020 г., бр. 7/2021 на ДВ; 33 „Суха река“ BG0002048 по директивата за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-84 от 28.01.2013 г., бр.10/2013 на ДВ; 33 „Хърсовска река“ BG0000106 по директивата за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обявена със Заповед №РД-990 от 10.12.2020 г., бр.9/2021 на ДВ и 33

„Хърсовска река“ BG0002039 по директивата за дивите птици, обявена със Заповед №РД-74 от 28.01.2013 г., бр.10/2013 на ДВ.

Със ЗАПОВЕД № РД-767 от 28.10.2008 г. на МОСВ в землищата на с. Честименско, с. Сърнец, с. Ангеларий, с. Безмер, с. Гуслар, с. Главанци, с. Професор Златарски, с. Каблешково, община Тервел, попада и защитена зона “Хърсовска река” с идентификационен код BG0002039.

Поддържането и възстановяването на екосистемите и присъщото им биоразнообразие в рамките на и извън Натура 2000 на територията на малките населени места, сред които са и тези, обхванати от МИГ е на незадоволително ниво. Местната специфика е, че населението на територията няма възможност да ползва информация в достъпен вид за конкретните местообитания в ЗЗ “Хърсовска река”, „Суха река“ в рамките на землищата на населените места. Информация за защитената зона на територията на МИГ не се изучава в училищата и младите хора не са информирани и насочени към идеята за съхраняване на местообитанията в районите, в които живеят.

Дейностите по мярката са насочени към подобряване състоянието на видовете и местообитанията, които са обект на опазване в Натура 2000 – ЗЗ „Суха река“ и „Хърсовска река“ чрез повишаване осведомеността и интереса на населението от територията към многообразието на растителните, птичите видове и колонии от прилепи в защитените местности и съхранението на този ценен екологичен фонд чрез :

- изграждане на капацитета на заинтересованите страни за ефективно участие в процесите на управление на Натура 2000;
- повишаване на екологичното съзнание на широката общественост и на подрастващите като гаранция за устойчивост на мерките за защита на биоразнообразието.

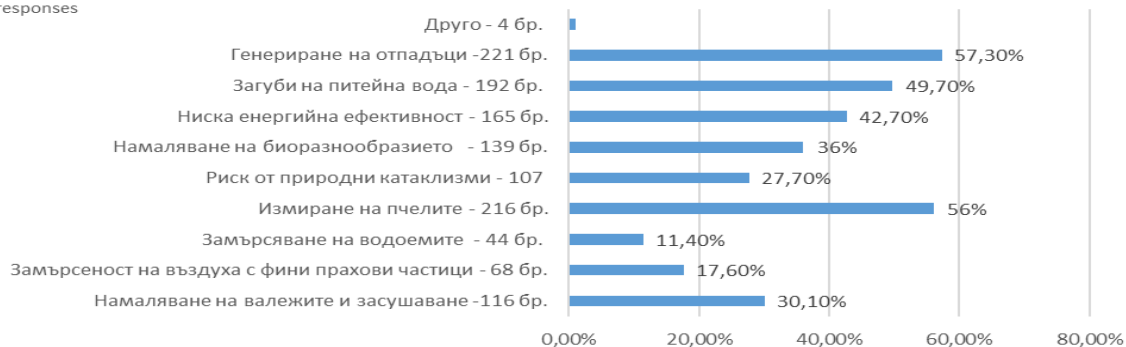
Анализите извеждат възможност, биоразнообразието, съхранено в суходолията на Суха река и в зоната на Хърсовска река, е възможност за привличане на научен интерес, на наблюдения и изучаване, на експедиции с научна, или познавателна цел, с включени различни целеви групи (орнитолози, спелеолози, ботаници, зоолози, фотографи, др.). От години се организират такива експедиции, само за Суха река и само от орнитолози, които отседат на територията по време на своята работа. Не съществува тенденция този ограничен интерес да бъде превърнат във вид туризъм. Необходимо е да се провокира по-широк интерес към биоразнообразието на територията, за което може да бъдат ползвани допълващи мерките на ПОС към СВОМР за популяризиране на биоразнообразието, да се повиши осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него на територия на МИГ Тервел – Крушари, като се акцентира към подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, и намаляване на всички форми на замърсяван. (стр.94)

При анкетирането на населението на територията, в анкетата един от първите въпроси е за Опазване на околната среда и промени в климата.

На въпрос, свързан с проблеми отнасящи се опазване на околната среда, отговорите на анкетиранията са както следва:

Фигура №27- Диаграми с данни от оценките за Проблеми отнасящи се опазване на околната среда

Кои са според вас основните проблеми пред развитието на Вашата община в момента по отношение на ОКОЛНАТА СРЕДА?
386 responses

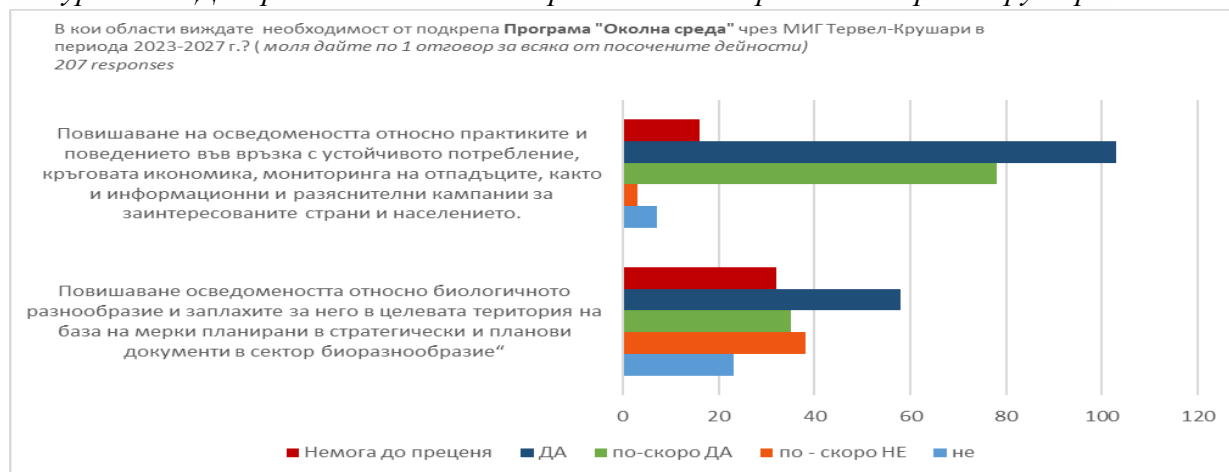
Най-голям процент отговори събира проблемът с генерираните отпадъци, които не се оползотворяват и замърсяват околната среда (57,3%), следван и от проблемите с намаляването на биоразнообразието (36%).

В обобщение на гореказаното, респондентите посочват потребности на територията, ориентирани към екологосъобразен начин на живот. Приоритет се поставя и върху намаляването на биоразнообразието - 181 от отговорите посочват потребности подобряване на защитата и опазване на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура и намаляване на форми на замърсяване

Решението на тези водещи, според респондентите за територията проблеми е във интервенциите на ПОС, претворени в дейности, които ще подобрят нагласите на населението за подобряване на защитата и опазване на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура.

На въпрос от анкетата „В кои области виждате необходимост от подкрепа от Програма „Околна среда“ чрез МИГ Тервел-Крушари в периода 2023-2027 г.? са отговорили 207 респондента, които са 55 % от общо анкетиранияте.

Фигура №35- Диаграми с данни за подкрепа от ПОС чрез МИГ Тервел-Крушари

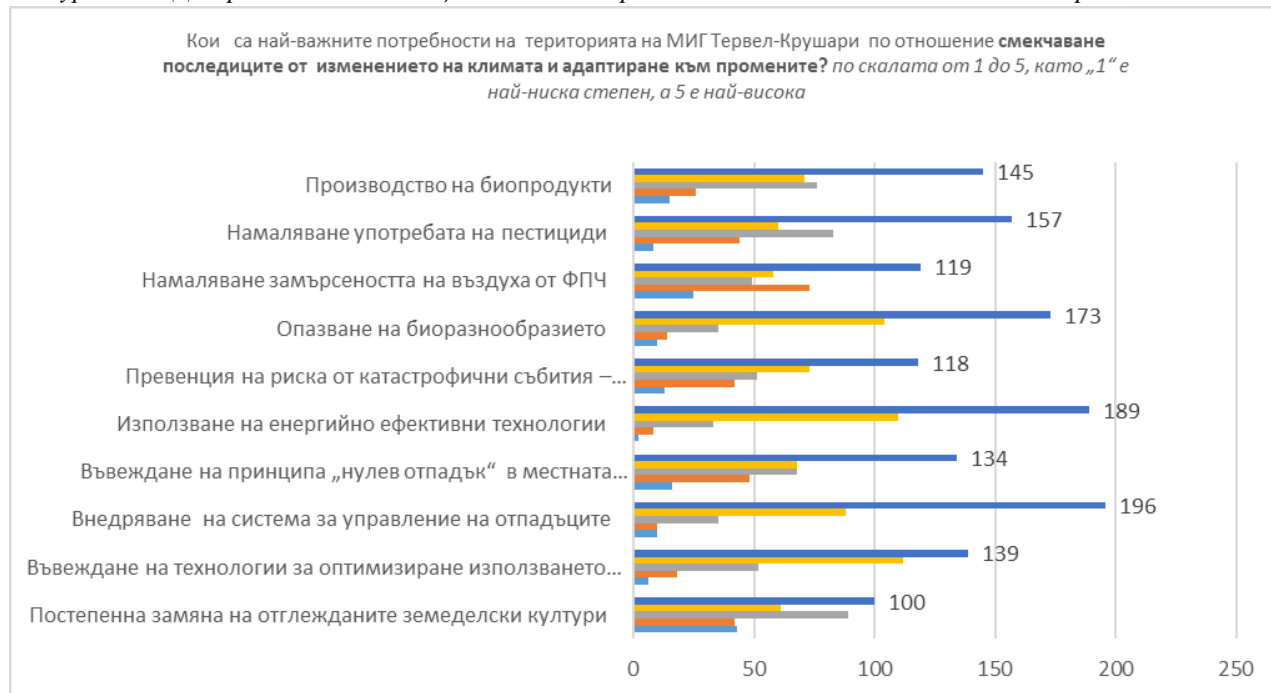
Анализите на резултатите по:

2. Биологично разнообразие и опазване на природата:

- Най-голям процент (33%) също така смятат, че това е необходимо (по-скоро ДА).
- Значителен брой (23%) от респондентите смятат, че е необходимо да се предостави подкрепа в тази област.
- Около една трета (32%) не могат да преценят.

Потребностите от опазване на околната среда са извлечени и от въпроса „Кои са най-важните потребности на територията на МИГ Тервел-Крушари по отношение смекчаване последиците от изменението на климата и адаптиране към промените?“

Фигура №28- Диаграми с данни от оценките за Потребностите от опазване на околната среда

- 173 от отговорите насочват към опазването на биоразнообразието;

Направените в Анализа изводи и препоръки посочват, че решението на водещи, според респондентите за територията проблеми е във фондовете на ПОС, управлявани чрез СВОМР и претворени в мерки и дейности. Чрез изпълнението на мерки за повишаване на обществената осведоменост и насърчаване на устойчиви потребителски практики чрез информационни и разяснителни кампании, които стимулират кръговата икономика, отговорното управление на отпадъците, защита и опазване на биоразнообразието и активното участие на заинтересованите страни и населението на територията на МИГ Тервел – Крушари. Общините на териториално ниво ще изпълнят част от поетите неинвестиционни мерки и дейности – обучения, информационни кампании и др., което респективно адресира към целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) за периода 2021-2028 г..

Тези изводи и препоръки определят по-добро планиране и изпълнение на Програма „Околна среда“ чрез МИГ Тервел-Крушари в периода 2023-2027 г., като се вземат предвид мненията и нуждите на респондентите.

7. Допустими типове бенефициенти.

Допустими бенефициенти (кандидати и партньори):

Община Тервел

Допустими партньори:

Община Крушари;

Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ);

Следвайки изведената препоръка в Анализите (виж. стр. 96). бенефициент по проекта ще е едната община от територията на МИГ- община Тервел, която е с население 15 095 жители в партньорство с община Крушари с население 3 743 жители.

8. Допустими дейности

Предвид описаните специфики, потребности и нагласи на територията, по мярка „Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие“ се предвижда изпълнение на следните допустими дейности:

- организиране и провеждане на събития (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, пресконференции, брифинги, представяне на добри практики на място, информационни дни);
- разработване на информационни материали (плакати, брошури, листовки);
- външна реклама (рекламни пана, билбордове и др.);
- ролбанери;
- излъчвания в регионални радиостанции (рекламно-информационни спотове);
- излъчвания в регионални телевизионни канали;
- публикации на официалната интернет страница на бенефициента;
- онлайн публикации в регионални интернет медии и портали;
- публикации в социални медии;
- публикации в регионални печатни медии;
- рекламно-информационни материали (химикалки, тениски, шапки, еко-торбички и други подходящи според целевата група и посланията);
- алтернативни форми на включване на целевите групи в припознаването на темата и посланието – инсталации, пърформанси, изложби, уъркшоупи и други.

9. Бюджет на мярката

Обща стойност на мярката - **100 000,00 лв.**

Индикативен размер на проекта - **100 000,00 лв.**

Бюджетът на проекта включва разходи за:

- РАЗХОДИ ЗА УСЛУГИ
- РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ
- РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ
- РАЗХОДИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ И УЧАСТИЕ В МЕРОПРИЯТИЯ
- НЕПРЕКИ РАЗХОДИ

„Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите

прави-ла за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027“.

10. Показател за резултат

Показател за резултат: Лица, които пряко ще бъдат обхванати от резултатите от проекта – **18 838 бр. жители**.

Базова стойност - 0 бр. лица;

Целева стойност – брой жители които пряко ще бъдат обхванати и ще ползват резултатите от изпълнения проект – **10 000 бр. жители**.

Целевата стойност ще бъде достигната чрез:

- Организиране и провеждане на най - малко 10 информационни събития (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, пресконференции, и представяне на добри практики на територията на двете общини);
- Ще се разработят и разпространени, както на информационните срещи, така и във всички населени места на територията поне 5000 броя информационни материали (плакати, брошури, листовки);
- В част от населените места представляващи функционални центрове на територията ще се поставят поне 10 броя поставят рекламни пана, билбордове;
- При стартиране на проекта ще се изработи Ролбанер съдържащ информация по проекта;
- Чрез излъчвания поне 10 броя в регионални радиостанции ще се излъчи информация за провеждане на събитията (рекламно-информационни спотове);
- Излъчвания поне 5 бр. в регионални телевизионни канали;
- Публикации на официалната интернет страница на бенефициента община Тервел/партньора община Крушари и МИГ;
- Онлайн публикации поне 5 бр. в регионални за област Добрич интернет медии и портали;
- Публикации в социални медии;
- Публикации поне 5 бр. в регионални за община Тервел и област Добрич печатни медии;
- Рекламно-информационни материали (химикалки, тениски, шапки, еко-торбички и други подходящи според целевата група и посланието) ;

При изпълнението на тази мярка, дейностите ще се извършва при тясно сътрудничество с местните власти, бизнеса, екологични организации и образователни институции на територията на МИГ Тервел – Крушари при спазване на основните принципи:

1. Координация:

Дейностите ще се осъществяват съвместно с институции, отговарящи за защитените територии и Natura 2000, за да се осигури научна обосновааност на кампаниите.

В изпълнението ще са включени неправителствени организации, които работят по проекти за опазване на биоразнообразието в региона, за да се използват вече разработени материали и методологии.

Дейностите ще се синхронизират с местни и национални политики за опазване на околната среда (напр. Националната стратегия за биологичното разнообразие).

2. Допълняемост

Мярката ще допълни дейности по опазване на екосистемите, като предостави знания за заплахите и начините за тяхното ограничаване (например предотвратяване на незаконен лов, контрол на инвазивни видове, значението на екосистемните услуги).

Ще подсили дейностите по екологичното образование в училищата чрез включване на местни примери за биологично разнообразие.

Ще подпомогне дългосрочните програми за устойчиво земеделие и екотуризъм, като повиши разбирането на местните общности за значението на природните ресурси.

3. Синергия

Може да се интегрира с кампании за устойчиво управление на природните ресурси, като например съвместни инициативи с местни фермери за екологично земеделие.

Ще допълни проекти за мониторинг на биоразнообразието, като насърчи участието на доброволци и гражданска наука.

Ще се съчетае с дейности по развитие на еко-туристически маршрути, като създаде интерес към местната флора и фауна.

Заклучение:

Двете мерки имат различен фокус, но могат да бъдат координирани и интегрирани, така че да се постигне максимален ефект. Докато първата мярка акцентира върху поведението и потреблението, втората е насочена към опазването на природните ресурси. Заедно те ще спомогнат за изграждане на екологично отговорна общност, която осъзнава връзката между потреблението, отпадъците и състоянието на околната среда.